

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 12 listopada 2014 roku Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. na podstawie art. 138 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych oraz art. 84 ust. 1 i ust. 11 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych zobowiązał M. C. (1) do zwrotu nienależnie pobranych świadczeń z tytułu renty rodzinnej za okres: - od dnia 1 grudnia 2012 roku do dnia 31 marca 2013 roku

- od dnia 1 maja 2013 r do dnia 31 sierpnia 2013 roku,

- od dnia 1 października 2013 roku do dnia 31 sierpnia 2014 roku

w kwocie 22263, 15 zł oraz odsetek za okres od dnia 6 grudnia 2012 roku do dnia 12 listopada 2014 roku tj. do dnia wydania decyzji w kwocie -3080,72 zł.

/decyzja - k.306/ 307 akt ZUS/

W dniu 12 grudnia 2014 roku wnioskodawczyni M. C. (1) złożyła odwołanie od powyższej decyzji, wnosząc o jej zmianę, podnosząc trudną sytuację rodzinną, problemy z zapewnieniem opieki nad dzieckiem wskazując, że do szkoły uczęszcza, jak może, z uwagi na konieczność sprawowania opieki nad dzieckiem.

/odwołanie - k. 2/

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 12 stycznia 2015 roku organ rentowy wniósł o jego oddalenie, wskazując, że w spornych okresach wnioskodawczyni nie uczestniczyła w zajęciach, a więc nie kontynuowała nauki w szkole.

/odpowiedź na odwołanie - k. 3 - 4/

Na rozprawie w dniu 16 lipca 2015 r pełnomocnik wnioskodawczyni ustanowiony z urzędu wniósł o zasądzenie kosztów zastępstwa procesowego, oświadczając, że koszty nie zostały pokryte w żadnej części.

/protokół – k. 23/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Wnioskodawczyni M. C. (1) urodziła się w dniu 9 września 1991 roku.

/okoliczność bezsporna/

M. C. (1) na mocy decyzji organu rentowego z dnia 17 sierpnia 2012 roku była uprawniona do renty rodzinnej od dnia 1 września 2012 roku tj. od nabycia uprawnień, do dnia 28 lutego 2013 r.

/bezsporne, a nadto decyzja – k. 186/187akt ZUS/

W decyzji zawarto pouczenie o obowiązku zwrotu nienależnie pobranego świadczenia oraz o obowiązku osoby uprawnionej do renty rodzinnej powiadomienia organu rentowego o okolicznościach powodujących zawieszenie prawa do renty tj. zaprzestanie uczęszczania do szkoły przez osobę powyżej 16 roku życia. Ponadto organ rentowy ustalił stały termin płatności renty, tj. dzień każdego miesiąca.

/ decyzja – k. 186 - 187 akt ZUS/

Kolejne decyzje doręczane wnioskodawczyni dotyczące wznowienia wypłaty świadczenia, przyznawania renty rodzinnej na dalszy okres również zawierały stosowne pouczenia oraz informacje o terminie płatności renty, tj. 5 dzień każdego miesiąca. Decyzją z dnia 25 stycznia 2013 r przyznano świadczenie do dnia 31 sierpnia 2013 r.

Decyzją z dnia 6 maja 2013 r wstrzymano wypłatę świadczenia z uwagi na brak zaświadczenia potwierdzającego naukę w okresie 1 września 2012 r – 31 maja 2013 r. W związku ze złożonym zaświadczeniem z (...) dla Dorosłych w Ł., z którego wynikało, że wnioskodawczyni została skreślona z listy słuchaczy w dniu 28 kwietnia 2013 r a zapisała się ponownie w dniu 18 kwietnia 2013 r, z przewidywanym terminem rozpoczęcia zajęć we wrześniu 2013 roku – zachowuje ciągłość nauki – nadal decyzją z dnia 12 czerwca 2013 r odmówiono prawa do dalszej wypłaty renty rodzinnej.

W wyniku dostarczenia zaświadczenia od (...) dla Dorosłych, z którego wynikało, że wnioskodawczyni została skreślona z listy słuchaczy w dniu 28 kwietnia 2013 r a zapisała się ponownie w dniu 18 kwietnia 2013 r, z przewidywanym terminem rozpoczęcia zajęć we wrześniu 2013 roku – decyzją z dnia 28 czerwca 2013 r uchylono decyzję z dnia 12 czerwca 2013 r, wznowiono wypłatę renty rodzinnej od dnia 1 czerwca 2013 r do dnia 31 sierpnia 2013 r, z informacją, że w przypadku nie podjęcia nauki od września 2013 r zostanie naliczona nadpłata od maja 2013 roku.

/decyzja – k. 196 /197, decyzja – k. 204 /205, decyzja – k.222/223, decyzja – k. 230 /231 akt ZUS, zaświadczenie – k. 220/221, 224/225/

Wnioskodawczyni przedstawiła zaświadczenie z (...) dla Dorosłych w Ł., z którego wynikało, że wnioskodawczyni złożyła dokumenty na semestr VI, nauka trwa od 8 września 2013 r , termin rozpoczęcia zajęć – 8 września 2013 r, planowany termin zakończenia nauki – styczeń 2014 r.

/zaświadczenie – k. 234/235/ akt ZUS/

Decyzją z dnia 26 sierpnia 2013 r wnioskodawczyni ponownie przyznano prawo do renty rodzinnej od dnia 1 września 2013 r do dnia 30 września 2013 roku pod warunkiem nauki. Decyzja ta również zawierała stosowne pouczenia oraz informacje o terminie płatności świadczenia, tj. 5 dzień każdego miesiąca.

/decyzja – k. 328/239 akt ZUS/

Wnioskodawczyni przedstawiła zaświadczenie z (...) dla Dorosłych w Ł., z którego wynikało, że wnioskodawczyni jest słuchaczem w (...) na semestrze VI, termin rozpoczęcia zajęć – 14 września 2013 r, planowany termin zakończenia nauki – styczeń 2014 r.

/zaświadczenie – k. 242/243 akt ZUS/

Decyzją z dnia 19 września 2013 r wnioskodawczyni ponownie przyznano prawo do renty rodzinnej od dnia 1 października 2013 r do dnia 31 stycznia 2014 roku pod warunkiem nauki. Decyzja ta również zawierała stosowne pouczenia oraz informacje o terminie płatności świadczenia, tj. 5 dzień każdego miesiąca.

/decyzja – k. 246/247 akt ZUS/

Wnioskodawczyni przedstawiła zaświadczenie, że zapisała się na semestr szósty LO dla Dorosłych przy Centrum (...) Dydaktycznym OMEGA w Ł. w roku szkolnym 2013/2014 na semestrze letnim. Semestr rozpoczyna się w lutym.

/zaświadczenie – k. 250/251 akt ZUS/

Decyzją z dnia 20 stycznia 2014 r wnioskodawczyni ponownie przyznano prawo do renty rodzinnej od dnia 1 lutego 2014 r do dnia 28 lutego 2014 roku. Decyzja ta również zawierała stosowne pouczenia oraz informacje o terminie płatności świadczenia, tj. 5 dzień każdego miesiąca.

/decyzja – k. 254/255 akt ZUS/

Wnioskodawczyni przedstawiła zaświadczenie , że jest w roku szkolnym 2013/2014 słuchaczem semestru szóstego LO dla Dorosłych przy Centrum (...) Dydaktycznym OMEGA w Ł., planowany termin ukończenia szkoły to kwiecień 2014 r.

/zaświadczenie – k. 258/259 akt ZUS/

Wnioskodawczyni przedstawiła zaświadczenie, że była słuchaczem VI semestru LO dla dorosłych (...) w okresie od września 2013 r do stycznia 2014 r.

/zaświadczenie – k. 260/261 akt ZUS/

Decyzją z dnia 12 lutego 2014 r wnioskodawczyni ponownie przyznano prawo do renty rodzinnej od dnia 1 marca 2014 r do dnia 31 sierpnia 2014 roku. Decyzja ta również zawierała stosowne pouczenia oraz informacje o terminie płatności świadczenia, tj. 5 dzień każdego miesiąca.

/decyzja – k. 264/265 akt ZUS/

Decyzją z dnia 26 sierpnia 2014 r wstrzymano wnioskodawczyni wypłatę renty rodzinnej od dnia 1 września 2014 r.

/decyzja – k. 284/285 akt ZUS/

Decyzją z dnia 15 września 2014 r wnioskodawczyni wznowiono wypłatę renty rodzinnej od dnia 1 września 2014 r do 31 stycznia 2015 roku. Decyzja ta również zawierała stosowne pouczenia oraz informacje o terminie płatności świadczenia, tj. 5 dzień każdego miesiąca.

/decyzja – k. 292/293 akt ZUS/

Wnioskodawczyni rozpoczęła naukę w (...) dla Dorosłych w Ł. w dniu 20 lutego 2010 . W dniu 29 stycznia 2013 r została skreślona z listy słuchaczy. 17 stycznia 2013 r ponownie zapisała się i była słuchaczem do dnia 12 maja 2013 r , kiedy została skreślona. W dniu 18 kwietnia 2013 r ponownie się zapisała i była słuchaczem do dnia 17 stycznia 2014 r , kiedy została skreślona.

/zaświadczenie – k. 21/

Wnioskodawczyni nie była obecna na zajęciach w ramach (...) dla Dorosłych w okresie:

- grudzień 2012 r – marzec 2013,

- kwiecień 2013 r – 6.04 2013 - nieobecna na 4 godzinach z 9, 7.04. 2013 – nieobecna, pozostałe zjazdy w kwietniu 2013 r – nieobecna,

- wrzesień 2013 r(nieobecna na zjazdach 14/15 września, 28 września – na 4 godzinach z 8 była obecna, 29 września - nieobecna) – grudzień 2013 r.

W okresie maj – sierpień 2013 r zajęcia się nie odbywały.

W okresie od września 2012 r do stycznia 2013 r wnioskodawczyni przystąpiła do egzaminu semestralnego z historii, nie przystąpiła do egzaminów semestralnych z j. polskiego, matematyki, i j. angielskiego, w okresie od lutego 2013 r do kwietnia 2013 r i od września 2013 r do stycznia 2014 r nie podeszła do żadnego egzaminu semestralnego.

W (...) podstawą oceniania i klasyfikowania słuchaczy w szkole są egzaminy semestralne. Do egzaminu semestralnego dopuszcza się słuchacza, który uczęszczał na obowiązkowe konsultacje przewidziane w szkolnym planie nauczania,

w wymiarze co najmniej 50 % czasu przeznaczanego na te konsultacje oraz uzyskał z wymaganych ćwiczeń i prac kontrolnych oceny uznane za pozytywne w ramach wewnątrzszkolnego kształcenia.

/wykaz – k. 276/277, 300/301 akt ZUS, zaświadczenie – k. 57, listy obecności – k. 58, pismo – k. 75 /

Wnioskodawczyni była słuchaczem LO dla Dorosłych przy Centrum (...) Dydaktycznym OMEGA w Ł. w okresie od dnia 1 lutego 2014 r do 25 kwietnia 2014 roku – semestru VI. Nie uczestniczyła w tym okresie w zajęciach. W dniu 6 maja 2015 r została skreślona z listy. Dyrekcja wyraziła zgodę na powtórzenie semestru – w okresie od maja do sierpnia 2014 r miała status słuchacza, w tym okresie nie odbywały się zajęcia dydaktyczne. Od 1 września 2014 r do 9 stycznia 2015 r powtarzała semestr VI. Zajęcia trwały od 6 września 2014 r do 20 grudnia 2014 r. W tym okresie nie uczęszczała na zajęcia dydaktyczne oraz nie przystąpiła do żadnego z egzaminów semestralnych. W dniu 19 stycznia 2015 r została skreślona z listy słuchaczy.

Warunkiem dopuszczenia słuchacza do egzaminów semestralnych w roku 2014 był udział w zajęciach dydaktycznych w wymiarze 50 % z każdego przedmiotu biorąc po uwagę cały semestr oraz oddanie pracy kontrolnej z każdego przedmiotu, która musiała być oceniona na ocenę pozytywną.

/zaświadczenie – k. 22, kserokopia dzienników – k. 34 – 38, pismo – k. 69/

Sąd Okręgowy dokonał następującej oceny dowodów i zważył, co następuje:

W świetle zebranego w sprawie materiału dowodowego odwołanie tylko częściowo zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 68 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 roku poz. 887) renta rodzinna przysługuje dzieciom (własnym, drugiego małżonka i przysposobionym):

- 1) do ukończenia 16 lat;
- 2) do ukończenia nauki w szkole, jeżeli przekroczyły 16 lat życia, nie dłużej jednak niż do osiągnięcia 25 lat życia, albo
- 3) bez względu na wiek, jeżeli stały się całkowicie niezdolne do pracy oraz do samodzielnej egzystencji lub całkowicie niezdolne do pracy w okresie, o którym mowa w pkt 1 lub 2.

W myśl ust. 2 art. 68, jeżeli dziecko osiągnęło 25 lat życia, będąc na ostatnim roku studiów w szkole wyższej, prawo do renty rodzinnej przedłuża się do zakończenia tego roku studiów.

Ponadto w myśl art. 138 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 roku o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych osoba, która nienależnie pobrała świadczenia, jest obowiązana do ich zwrotu.

Zgodnie zaś z ust. 2 pkt 1 w/w przepisu za nienależnie pobrane świadczenia w rozumieniu ust. 1 uważa się świadczenia wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, jeżeli osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania.

W ustępie 4 i 5 cytowanego przepisu ustawodawca określił, za jaki okres można skutecznie żądać zwrotu nienależnie pobranego świadczenia. I tak nie można żądać zwrotu kwot nienależnie pobranych świadczeń za okres dłuższy niż 12 miesięcy, jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ rentowy o zajściu okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń albo wstrzymanie wypłaty świadczeń w całości lub w części, a mimo to świadczenia były jej nadal wypłacane, w pozostałych zaś wypadkach - za okres dłuższy niż 3 lata, z zastrzeżeniem ust. 5.

Kwestią sporną w niniejszym postępowaniu pozostała okoliczność, czy M. C. (1) w okresie:

- od dnia 1 grudnia 2012 roku do dnia 31 marca 2013 roku,
- od dnia 1 maja 2013 r do dnia 31 sierpnia 2013 roku,
- od dnia 1 października 2013 roku do dnia 31 sierpnia 2014 roku

kontynuowała naukę, a tym samym czy należnie pobrała w tym okresie rentę rodzinną.

Z poczynionych przez Sąd ustaleń wynika, że w spornym okresie wnioskodawczyni, pomimo zapisania się do szkół, w których miała kontynuować naukę, nie uczęszczała na obowiązkowe zajęcia edukacyjne wynikające z realizacji podstawy programowej. Ponadto

z informacji przekazanej przez szkoły, których słuchaczem była ubezpieczona wynika, że uzyskanie minimum 50 procentowej frekwencji jest warunkiem przystąpienia do egzaminów semestralnych.

Wnioskodawczyni w toku postępowania negowała fakt nieuczęszczania przez nią na zajęcia dydaktyczne, jednakże z załączonych zaświadczeń ze szkół oraz list obecności wynikały okoliczności przeciwne. Sąd zatem nie dał jej wiary, a także zeznaniom świadka M. C. (2), że wnioskodawczyni uczestniczyła w zajęciach. Wnioskodawczyni nie składała dalszych wniosków dowodowych mających na celu obalenie dowodu z dokumentów.

Wnioskodawczyni podnosiła także, że ma trudności z uczestniczeniem w zajęciach z uwagi na brak możliwości zapewnienia opieki nad dzieckiem. Okoliczność ta jednak nie przesądza o ocenie nienależnie pobranego świadczenia, może być rozważana przy żądaniu odstąpienia od zwrotu nienależnie pobranego świadczenia (art. 138 ust. 6 ustawy o FUS), co jednak nie było przedmiotem spornej decyzji i odwołania.

Podkreślić w tym miejscu należy, że istota renty rodzinnej służącej dziecku zmarłego ubezpieczonego sprowadza się do zapewnienia mu świadczenia umożliwiającego kontynuację nauki w celu uzyskania zdolności do samodzielnego utrzymania (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 3 września 2014 r., sygn. III AUa 1972/13, LEX nr 1506643).

Sąd Okręgowy podziela w tym zakresie dominujące i utrwalone orzecznictwo, w myśl którego określenie przez ustawodawcę w art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy, iż renta rodzinna przysługuje dziecku po ukończeniu 16 roku życia do ukończenia nauki w szkole należy rozumieć nie tyle formalny status ucznia (słuchacza), co realne wypełnianie tej roli stosownie do regulaminu uczelni, w szczególności poprzez uczestnictwo w zajęciach, podchodzenie do egzaminów i przedkładanie wymaganych prac semestralnych itd. Nie mieści się w tym pojęciu takie postępowanie ucznia (słuchacza), które polega na zapisywaniu się do danej szkoły bez uczestniczenia w całości lub istotnej części zajęć, nie podchodzeniu do egzaminów i nie przedkładaniu wymaganych programem nauczania prac. (por. wyrok Sądu Najwyższego z 6 listopada 2006 r. III UK 153/11 LEX nr 1318422; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lipca 2012 r. I UK 65/12 LEX nr 1231467; wyrok Sądu Najwyższego z 3 sierpnia 2012 r. I UK 96/12 LEX nr 1226829; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 lutego 2013 r. I UK 471/12 LEX nr 1308053; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 maja 2014 r. I UK 414/13 LEX nr 1483946).

Oczywisty brak woli kontynuowania nauki, a jedynie stwarzanie pozorów jej pobierania – nie pozwala na uznanie takiej osoby za osobę pobierającą naukę. /tak SA w Białymstoku z dnia 3 września 2014 r , III AUa 1972/13/. Nie można mówić o pobieraniu nauki, gdy uczeń nie podejmuje żadnych starań w kierunku przyswajania wiedzy, a status osoby uczącej się uzyskuje tylko poprzez zapisanie się do określonej szkoły. /tak wyrok SA w Łodzi z dnia 29 kwietnia 2014 r., III AUa 51/14, wyrok SA w Łodzi z dnia 20 maja 2013 r, III AUa 542/13/

W stanie faktycznym niniejszej sprawy nie można dopatrzeć się w działaniach ubezpieczonej zamiaru kontynuowania nauki w szkole, o czym świadczy to, że nie uczestniczyła w żadnych zajęciach dydaktycznych w spornym okresie. W okresie 1.12.2012 r – 31.03 2013 r nie uczestniczyła w żadnych zajęciach, przystąpiła tylko do jednego egzaminu

semestralnego, nie uzyskała wymaganej frekwencji, w konsekwencji w styczniu i kwietniu 2013 r została zakreślona z listy słuchaczy. W tym samym miesiącu ponownie się zapisała. Nie uczestniczyła w zajęciach w okresie maj – sierpień, gdyż wówczas się nie odbywały. We wrześniu 2013 r była ponownie nieobecna na zjazdach 14/15 września, 28 września – na 4 godzinach z 8 była obecna, 29 września - nieobecna), brak zatem wymaganej frekwencji, a od października do grudnia 2013 r ponownie nie uczestniczyła w żadnych zajęciach. Konsekwencją było ponowne skreślenie z listy słuchaczy. Ponownie zapisała się z końcem stycznia 2014 r , tym razem do kolejnej szkoły, ale ponownie nie uczestniczyła w zajęciach w okresie luty – kwiecień 2014r , czego konsekwencją było skreślenie z listy słuchaczy. Na wniosek ubezpieczonej została wyrażona zgoda na powtarzanie semestru, a zajęcia miały zacząć się we wrześniu 2014 r. Wnioskodawczyni miała formalny status słuchacza, gdyż w okresie maj – sierpień nie odbywały się zajęcia. Jednak od września ponownie nie uczestniczyła w żadnych zajęciach, czego konsekwencją było skreślenie z listy słuchaczy w styczniu 2015 r.

Z uwagi na powyższe stwierdzić należy, że wnioskodawczyni nie miała woli kontynuowania nauki, stwarzała jedynie pozory jej pobierania, poprzez zapisywanie się do szkół, ponowne zapisywanie po skreśleniu z listy słuchaczy, by mieć formalny status słuchacza, gdy zajęcia się nie odbywały, a następnie nie uczestniczenie w zajęciach w wymaganym rozmiarze w kolejnym semestrze, co nie pozwala na uznanie skarżącej za osobę pobierającą naukę w rozumieniu art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy.

Sąd ustalił również, że odwołująca się od momentu uzyskania prawa do renty rodzinnej była regularnie pouczana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych o obowiązku ciążącym na osobach pobierających rentę rodzinną po ukończeniu 16 roku życia, tj. do poinformowania organu rentowego o zaprzestaniu uczęszczania do szkoły-uczelni, a jeżeli uczy się nadal to do nadesłania zaświadczenia ze szkoły z podaniem terminu programowego jej ukończenia. Ponadto w doręczanych wnioskodawczyni decyzjach była informacja, iż osoba, która nienależnie pobrała świadczenia zobowiązana jest do ich zwrotu oraz definicja nienależnie pobranego świadczenia.

Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego warunkiem uznania świadczenia za nienależnie pobrane jest pouczenie o okolicznościach, których wystąpienie w czasie pobierania świadczenia powoduje jego utratę (w całości lub w części). Pouczenie o takich okolicznościach nie może odnosić się indywidualnie do pobierającego świadczenie, gdyż nie da się przewidzieć, które z różnorodnych okoliczności wystąpią u konkretnego świadczeniobiorcy. W tym sensie wystarczające jest przytoczenie przepisów określających te okoliczności. Jednakże pouczenie musi być na tyle zrozumiałe, aby pobierający świadczenie mógł je odnieść do własnej sytuacji. Ponieważ pouczenie dotyczy zmian w stanie faktycznym i prawnym w stosunku do stanu istniejącego w dacie przyznania świadczenia, pobierający świadczenie musi mieć możliwość skonfrontowania zmian, jakie zaszły w jego przypadku, z treścią pouczenia (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 10 czerwca 2008 roku, sygn. akt I UK 394/07, LEX nr 494135, Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 marca 2006 roku, sygn. akt I UK 161/05, publ. OSNP 2007/5-6/78).

Należy w tym miejscu podkreślić, że wnioskodawczyni nie kwestionowała również okoliczności kierowania do niej pouczeń związanych z prawem do renty rodzinnej, ani też ich prawidłowości.

Wobec powyższego w ocenie Sądu Okręgowego w niniejszej sprawie zachodzą przesłanki z przytoczonego wcześniej art. 138 ust. 2 pkt 1 o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Dla przyjęcia podstaw w nim wskazanych wymagane jest wykazanie dwóch przesłanek. Pierwsza polega na wypłaceniu świadczeń, mimo zaistnienia okoliczności powodujących ich zawieszenie lub ustanie.

W związku z czym należy wskazać, iż organ rentowy słusznie przyjął w zaskarżonej decyzji, iż brak było podstaw do pobrania przez wnioskodawczynię świadczenia w spornym okresie, zgodnie z art. 68 ust. 1 pkt 2 ustawy o emeryturach i rentach w Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przepis ten uzależnia bowiem prawo do renty rodzinnej przysługującej dziecku po ukończeniu 16 roku życia od kontynuacji nauki w szkole. Druga przesłanka dotyczy zaś wykazania, że osoba pobierająca świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania, która to okoliczność została przez Sąd zbadana i nie była nawet kwestionowana przez skarżącą.

Należy także podkreślić, iż zgodnie z art. 6 k.c. to na wnioskodawczyni spoczywa ciężar udowodnienia okoliczności, z których wywodzi skutki prawne. M. C. (1) zaś nie udowodniła, iż w spornym okresie nie pobrała nienależnie świadczenia rentowego.

W tym stanie rzeczy Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., odwołanie wnioskodawczyni w zakresie obowiązku zwrotu pobranych świadczeń za okres:

- od dnia 1 grudnia 2012 roku do dnia 31 marca 2013 roku,
- od dnia 1 maja 2013 r do dnia 31 sierpnia 2013 roku,
- od dnia 1 października 2013 roku do dnia 31 sierpnia 2014 roku

jako niezasadne oddalił, o czym orzekł w punkcie 2 sentencji.

Natomiast w ocenie Sądu nie jest zasadne obciążenie ubezpieczonej obowiązkiem uiszczenia odsetek naliczanych do dnia wydania decyzji.

Stosownie do treści art. 84 ust 1 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz. U. z 2016 roku, poz. 963.) osoba, która pobrała nienależne świadczenie z ubezpieczeń społecznych, jest obowiązana do jego zwrotu, wraz z odsetkami, w wysokości i na zasadach określonych przepisami prawa cywilnego, z uwzględnieniem ust. 11.

Zgodnie z ust. 9 analizowanego przepisu przepisy ust. 1-8 stosuje się także do pieniężnych świadczeń innych niż z ubezpieczeń społecznych, wypłacanych przez Zakład na mocy odrębnych przepisów.

W myśl przywołanego ust. 11 wskazanego przepisu - jeżeli osoba pobierająca świadczenia zawiadomiła organ wypłacający te świadczenia o zajściu okoliczności powodujących ustanie prawa do świadczeń albo wstrzymanie ich wypłaty, a mimo to świadczenia były nadal wypłacane, kwoty nienależnie pobranych świadczeń z ubezpieczeń społecznych podlegają zwrotowi bez odsetek za zwłokę.

Istotną kwestią jest zatem ustalenie daty wymagalności nienależnie pobranego świadczenia. Organ rentowy naliczył odsetki za okres od dnia 6 grudnia 2012 roku do dnia wydania spornej decyzji, a zatem niejako uznał, iż miał prawo żądać ich zwrotu już w dacie wypłaty.

Z poglądem takim nie sposób się zgodzić. Trzeba bowiem przypomnieć, że świadczenia z ubezpieczeń społecznych są przyznawane w drodze decyzji administracyjnych i na podstawie decyzji administracyjnych są wypłacane. Nie można zatem utrzymywać, że świadczenia wypłacone na podstawie pozostającej w obrocie prawnym decyzji administracyjnej jako nienależne podlegały zwrotowi w dacie wypłaty, choćby przesłanki przyznania świadczenia w rzeczywistości nie istniały lub odpadły. Świadczenia w myśl art. 84 ustawy systemowej i art. 138 ustawy o emeryturach i rentach uważane za nienależne podlegają zwrotowi dopiero wtedy, gdy organ rentowy wyda stosowną decyzję administracyjną. Podobny pogląd wyraził Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 3 lutego 2010 roku w sprawie I UK 210/09 (LEX nr 585713).

Odesłanie do prawa cywilnego w kwestii naliczania i ustalania odsetek oznacza, że organ rentowy naliczać powinien odsetki ustawowe (art. 359 § 2 k.c.) od dnia doręczenia decyzji obligującej do zwrotu nienależnie pobranego świadczenia (por. orzecznictwo Sądu Najwyższego odnoszące się do stosunków cywilnych: wyrok z dnia 8 lipca 1977 roku, sygn. akt II CR 233/77, LEX Nr 7962; uchwała z dnia 6 marca 1991 roku, III CZP 2/91, OSNAPiUS 1991, nr 7, poz. 93; wyrok z dnia 30 marca 1998 roku, III CKN 330/97, OSNAPiUS 1998, nr 12, poz. 209).

W wyroku z dnia 3 grudnia 2013 roku, w sprawie III AUa 436/13 (Lex 1409160) Sąd Apelacyjny w Łodzi wskazał także, że skoro wydanie decyzji administracyjnej jest konieczne w celu stwierdzenia obowiązku zwrotu przez ubezpieczonego

- na podstawie art. 138 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych - nienależnie pobranego świadczenia, nie może być mowy o opóźnieniu w spełnieniu tego obowiązku przed wydaniem tej decyzji. "Żądanie zwrotu" nienależnie pobranego świadczenia następuje przez doręczenie dotyczącej tego decyzji (można powiedzieć, że staje się wymagalne w tym momencie, a nie w czasie spełniania świadczeń). Z tą też chwilą następuje też wymagalność (w prawnym znaczeniu art. 359 § 2 k.c.) roszczenia o odsetki, gdyż od tej chwili dłużnik pozostaje w opóźnieniu ze spełnieniem świadczenia głównego (art. 481 § 1 k.c.). Konsekwencją powyższego jest, zatem uznanie, że nie ma podstaw do żądania przez organ rentowy zwrotu odsetek naliczanych od dnia wypłaty świadczenia uznanego za nienależnie pobrane.

W związku z powyższym decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w zakresie żądania zwrotu odsetek uznać należy za nieprawidłową.

Z powyższych względów Sąd Okręgowy, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., zmienił zaskarżoną decyzję Zakładu Ubezpieczeń Społecznych uznając, że M. C. (1) nie ma obowiązku zwrotu odsetek za okres od dnia 6 grudnia 2012 roku do dnia 12 listopada 2014 roku, o czym orzekł w punkcie 1 sentencji.

W punkcie trzecim wyroku Sąd Okręgowy przyznał i nakazał wypłacić z funduszu Skarbu Państwa – kasy Sądu Okręgowego w Łodzi tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego udzielonego z urzędu wnioskodawczyni kwotę 73,80 zł w oparciu o § 19,20 w zw. z § 12 ust. 2 i § 2 ust. 3, rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu z dnia 28 września 2002 r. (Dz. U. z 2013 r. poz. 461).

ZARZĄDZENIE

odpis wyroku wraz z uzasadnieniem doręczyć:

- pełnomocnikowi ZUS wypożyczając akta rentowe,

- pełn. wn-czyni